

Цетиње, 4. септембра

Прошле недјеље отпочели су у Њемачкој велики војни маневри. Њима је присуствовао и грчки краљ Константин, када му је њемачки цар на свечани начин предао маршалску палицу.

Том приликом њемачки цар изрекао је овај говор:

„Из свег срца желим Вашем Величанству добродошлицу међу нама! Прије свега хоћу да искажем своју радост, коју осјећам, предајући лично Вашем Величанству, у присуству мојих генерала, који представљају моју војску, маршалску палицу, коју је оно добило на бојним пољима. Ваше Величанство било је тако добро, да нам за вријеме рата, и у разним приликама послје рата, каже: како за велике успјехе, које је Ваше Величанство однијело уз припомоћ Бога, оно дугује јунаштву грчких трупа, али такође и изученим принципима пруске тактике.

Моја је војска горда оцјеном, коју је Ваше Величанство дало о њој. Том оцјеном, Ваше нам је Величанство показало, да оно разумије сву силу нашег војничког духа и у исто вријеме, оно нам је дало доказа о тачности наших принципа. Добро употребљени од нашег генералштаба и наших трупа, ти нам принципи зајемчавају побједу“.

На то се грчки краљ захвалио овим ријечима:

„Изјављујем Вашем Величанству сву моју захвалност за велику част коју ми указује, дајући ми маршалску палицу.

Ја се не устручавам да сасвим гласно и јавно поновим да за наше побједи дугујемо срчаности наших грчких трупа, а тако исто и принципима ратне вјештине које смо, ја и моји официри, научили у Берлину, при другом гардиском пуку, у ратној школи и у нарочитим нашим разговорима са пруским генералштабним официрима.

Ја захваљујем Његовом Величанству цару Виљему I, што је био и свише добар те ми је допустио да се више мјесеца поучавам у његовој војсци, а нашој војној академији. Захваљујући њему, ја сам се обогатио знањима, која су омогућила, да наше трупе пожу тако сјајне успјехе“.

Овај говор краља Константина учинио је врло неповољан утисак на француску јавност. Она се нашла погођена и жучно је реагирала.

Француска штампа изразила је своје велико негодовање, истичући како се краљ Константин огријешчио о Француску, пошто су француски генералштабни официри били инструктори у грчкој војсци, и како захвалност припада Француској а не Њемачкој.

Јавно мишљење у Француској било је толико због овог говора

раздражено, да је стало да пријети како ће своје војне инструкторе опозвати из Грчке и да ће ускратити Грчкој сваку финансику помоћ.

Грчкој није било до изазивања и говор грчког краља није имао никакву задњу сврху. Најмање му је била намјера да икога вријеђа, а нарочито не Француску. Ријечи, које је, као отпоздрав, изрекао грчки краљ њемачком цару, обични је акт учтивости. То су комплименти без икакве задње намјере.

Да је то тако, испољило се одмах, чим је француска штампа стала да критикује краљев говор. Грчки посланик у Паризу, Романос, одмах се пожурио да се изјасни. У име грчке владе он је отишао код француског министра спољних послова, Пишона, и изјавио да Грчка врло добро зна шта Француској дугује и да је готова да учини све да се овај неспоразум заглади.

И сам Веницелос пошао је код француског посланика у Атину и зажалио неспоразум, који је потекао ушљед говора краљева. Том приликом нарочито је истакао како говор краљев није имао никаквог политичког карактера. Грчка неће никад, рекао је, заборавити одличне услуге, које јој је Француска увијек чинила, а на краљев говор треба гледати само тако што је њиме краљ хтио да изрази своју личну захвалност за своје војно образовање, које је стекао у Њемачкој.

У ствари тако и јесте. Ни у једном ни у другом говору, ни у говору њемачког цара, као ни у говору грчког краља, није ни у колико додирнута политика. Оно што је рекао њемачки цар, то је грчки краљ само поновио. Одговор грчког краља био је само обичан акт учтивости, а нарочито кад се зна да се он у Њемачкој војнички избразио.

То сад као да је увидјела и француска јавност, јер све оно што је шљедовало говору краљеву, а нарочито јасна и одрешита декларација грчке владе, која је према Француској веома ласкава, не само да ју је умирило, него и увјерило да се није радило ни о чему што би било уперено противу Француске и да Грчка према њој гаји пуну захвалност.

Тако је тај немио неспоразум заглађен и нема узрока да се вјерује да ће он и у колико утицати на будуће односе Француске према Грчкој, све и ако се с друге стране још и сада настојава, да ова немила несугласица остави дубље трагове.

Улога Арбаније

— „Dubrovnik“ о Арбанији —

Арбанија узнемирује. И ако су савезне балканске државе па и Бугарска већ готово потпуно доимбилзовале, опет се не може говорити

о потпуном миру на Балкану. Већ онга момента, кад је изашао на средина предлог о новој држави на Балкану, о независној Арбанији, и кад су се ведесале за тај предлог толико заузеле, да се је он морао извести, и ако је српска и грчка војска ушла у ту земљу и освојила је све до Јадранског Мора, одмах се је било па чисту, да се са стварањем независне Арбаније на Балкану хоће да подржи камен смутње. Има један дио Европе, коме никако не би ушло у рачун политичких комбинација кад би се на Балкану увео ред прима ратним успјесима, јер би тада могао заваладати потпун мир, а то се баш не жели са оне стране са које се мир највише истиче. Српска побједоносна војска у свом јуначком ратном походу стигла је преко Арбаније на море, а браћи Црногорцима помогла да освоје Скадар. Али нити је Србији остала обала нити Црној Гори Скадар. И док се данас трпи да Турци преко лондонских закључака поново заузму Једрене и добар дио Тракије, догле се је Србију и Црну Гору присилили да се покори глм јетим закључцима, јер се је хтјело створити и осигурати нову државу на Балкану — Арбанију, која ће вјечно бити камен смутње докледог буде постојала. Такви су били рачуни једног дијела Европе и њих се је морао под сваку цијену извести. Да ће ова нова балканска држава бити подстрекач непрестаних немира о томе се је одмах било па чисту, а данас су ти немири већ почели да се јетно изјављују и пушка једнако још данас неуморно трочи по Балкану. Из Биограда јављују, да је дошло до сукоба између Арнаута и српске војске, која им се налази па граници. Арнаутски комбинају јаке чете, које су добро наоружане, свакој петијом помоћи, прелазе границу и предузимају велике пљачке долазећи у крвав сукоб са српском пограничном војском. О пошљедњим сукобима са овим арнаутским немирима јавља се из Баковице, да су Арнаути били до пога потучени, те су се морали повући дубоко у Арбанију јер их је српска војска десеткујући њих граница све до арбанске границе.

Проти оваком упаду, који сигурно неће остати осамљен, српска је влада код великих сила уложила протест, и ако то не помогне, као што изгледа да неће, онда ће бити присиљена да војском пређе границу.

Кад је пошљедњи рат, са поразом бугарске војске уништио комбинацију да Арбанија граници са Бугарском е да би се на тај начин лакше могло оперисати против Србије, остао је па Арбанији још ова једна али врло значајна улога, — изазивања немира. Она ту улогу већ почиње да врши, али је врло мало изгледа у онај успјех, ког се мисли са тим узнемировањем постићи. С те стране потпун мир ће па Балкану ипак наступити, али ће остати Арбанија не толико да даде главобоље балканским сусједним државама колико оном дијелу Европе, који се је толико ангажовао, да је без потребе и икаквог правног смисла створи. Арбанија је једно успјело политичко дјело за даље политичке неуспјехе. Намијењена је да узнемирује Балкан, а па сврху ће узнемирити понајвише оне, који су за њу највише радили и потрошили. Неки њемачки листови тачно просуђујући подложај Арбаније и њену праву улогу, опомињу Беч, да се само не догоди, да једног дана ради Арбаније не буде брза потреба мобилизације у јужном Тирољу. Ова опомена има свог јаког основа, а ми из ње јасно видимо, како је неко, тјерајући листову набасао на вука.

Европа пред миром

Сад је већ несумњиво да Букурешки уговор о миру остаје дјело, којим су дефинитивно регулисани односи међу зараћеним странама у другом балканском рату. О ревизији тога уговора нема више ни ријечи, и мјеродавни европски

листови констатујући чине упоређење између рада Букурешке конференције мира и рада амбасадорске конференције у Лондону. Док су, веле ти листови, у Букурешту били кадри за десетак дана коначно привести крају ријешења свих питања, која су ратом међу балканским државама била отворена, догле за скоро десетак мјесеци, у Лондону нијесу могли стићи да коначно ликвидирају сва питања, која су остала неријешена иза првог балканског рата. Тај резултат, и ако разумљив, кад се има у виду да су савезници побједници имали пред собом у Букурешту побјеђенога, а у Лондону нити је било побједилаца ни побијеђених него представника Великих Сила, који су сву своју дипломатску вјештину у првом реду употребили на то да избјегну међусобне сукобе, ипак не може бити означен као повољан кад се има на уму да у ствари немамо пред собом ни једног дефинитивно свршеног дјела амбасадорске конференције у Лондону.

Сам лондонски уговор о миру не постоји више. Границе њиме одређене — настављају даље ти листови — нарушене су. Турци су далеко пријешли линију Енос—Мидија и утврђују се у Једрену, које не мисле напуштати. С тим у вези не може више имати никаква смисла ни рад финансиских представника Сила и балканских држава започет у Паризу, ради регулисања ратне оштете и расподјеле једног дијела отоманског дуга на балканске државе. У овом моменту Европа, изгледа, нема ни мало воље да енергичним репресалијама натјера Турску да поштује свој потпис на лондонском уговору. Ако би код неких Сила и било воље да таквим репресалијама прибјегну, код других је та воља у потпуној оскудици.

Та несагласност је данас очевидна и ко зна шта нам она може донијети. Свакојако је једно извјесно: У Лондону се Европа свом снагом трудила да уговором о миру између Турске и савезника што прије уклони неспокојство и ризик да се сукоб не пренесе и ван Балкана. Сад, кад је тај уговор погажен, и кад Турска, својим поступком изазива још јаке неспокојство, Европа се колеба да је, употребом енергичних средстава, натјера у границе поштовања воље Великих Сила изражене у лондонском уговору! Ако на томе остане, онда се амбасадорској конференцији у Лондону нема на чему честитати. Значило би онда да је уговор у Лондону био само клица да појача и убрза оно што је она хтјела да отклони.

Исто тако, веле, стоји и са арбанским питањем, јер Арбаније још нема. Велико је питање кад ће је бити. Одрјеђивање јужних арбанских граница доведено је у везу са резултатима испитивања једне комисије, која на лицу мјеста има испитивати прилике и односе. С тим у вези и питање Јејејских Острва, која је Италија посјела, а која су лондонским уговором предата Великим Силама, остало је неријешено. Ријешење тога питања доведено је у везу са евакуисањем редовних турских трупа из Триполиса. Страни листови, који биљеже ово, уједно и то кажу да већ сад у Триполису нема редовне турске војске, ма да

Италија противно тврди. И, ако је тако, настаје питање: кад ће у опште Италија хтјети признати да је наступио моменат да напусти по-сједнута острва, која по лозанском уговору има вратити Турској, да их ова, онет према лондонском уговору, преда Великим Силама, да им оне одреде судбину. То је једно, а друго је да ли ће Турска у том питању признати важност лондонског уговора, који је иначе огласила за неважећи?

Сва та питања опширно се додирују у ступцима једног дијела стране штампе, која налази да има повода константовати да је Европа далеко од тога да буде спокојна и сигурна у мир све док се та питања не скину с дневног реда.

Са пута Њ. В. Краља

— Поздрав Краља у Колашину —

Приликом боравка Његовог Величанства Краља Господара у Колашину ради дочека наше војске при повратку са бојног поља у Македонији, Његово Величанство Краља поздравило је г. капетан Ристо Бошковић. Тај говор сад накнадно доносимо:

*Ваше Величанство,
Узвишени Краљу Господару,*

Срећнијег дана, срећнијег часа, народ овог мјеста није дочекивао од данашњег, кад има срећу у својој средини видјети и поздравити свог узвишеног и опћељубљеног Краља и славом овјенчане црногорске витезове са поносног Вардара и славне Брегалнице.

Оштро перо најбољег књижевника, најизразитији језик најбољег говорника, у овом часу не би био у стању ни у блиједој слици изразити вјерност, љубав и благодарност нашу, коју у дубини душе и срца гајимо према Теби, Господару, јер у колико и један народ може се срећним сматрати са својим владомцем, то правно највише може принасти Твојим поданицима. Ти си, Господару, за вријеме Твоје срећне и славне педесетогодишње владавине, од пегдашње мале Црне Горе, од једне шаке горштака, који су скуњени у ове поносне крше уз Твоје славне претке и Тебе, Господару, стали на браник српске слободе и независности, кад у другим балканским замљама иста бијаше уништена, створио садању проширену и уређену Црну Гору.

У најтежим трепутцима по Српство, Твоје велико српско и владарско срце загријавало се идеалима за бољу српску будућност, — које идеале нико Ти није могао разбити — и тијем дао си снаге нашој потлаченој браћи да издрже у вјери, да ће искра слободе, која је на поносним врховима гордога Ловћена «драгог камена српске круне» остати вјечито неугашена — озарити и њих, и да ће кунути час «кад Србин више не буде роб».

ПОДЛИСТАК

Прелаз српске војске преко Арбаније*)

Шта прича сељак Боја Глишовић?

Боја Глишовић из Ложара, био је код брвених топова, с муницијом. Био је већином позади. Каже: морали смо позади; није било добро, да муниција иде напријед. Иначе прича ово:

Пут је био велики; вријеме — мана га. Ми смо баш научили на свако вријеме, али оно је била несрећа. Ујутру смо подранили већ у 4, 5 сати а тек увече у 10 и 11 сати стали. И никад да стигнемо у предњи логор на препојаште.

Муницију су натоварали на сваког коња појединачно, мјера му је једна, као код човјека. Сваки коњ требаше да носи 120 до 130 килограма. Али шта ћемо кад нијесу ни сви коњи једнакви. Сваки час смо растоварили и претоварили муницију, било да који коњ падне, било да већ плази језик. Мука је била то и дангуба. Било је мјеста гдје се никако није могло јахати. Тек видим, отисне се коњ у провалију и све што је на њему

*) У овај мах доштампава се књига Јаше Томића под насловом: Рат у Арбанији и око Скадра. Угледа ради ставио сам је писац на расположење један одјељак из те књиге, и ми га доносимо:

Иво твој вијек провео си, Господару, на остварењу тих великих идеала и захваљујући Свежогућем Богу, Твојој мудрој и срећној управи и прегаштву Твојих витезова, ми смо дочекали готово потпуно остварење те идеале, које је Твоја велика pjesничка душа још у бујној младости предвиђала. Наша жила и славна Домовина проширена је, у стародревним Дечанима, над којима се вије побједоносна пригорска састава «жолјтва пристоја рај».

Историку Патријаршију, Бурђево Стубове, Пећ, Беране, Бијело Поље, Тузи, Пљевље, Баковицу, Плав, Гусиње и многа друга мјеста, које Твоја храбра и побједоносна војска освоји, огрија сунце на далеко чувене Твоје слободе, за којом су од давна тежили и Црна Гора данас може на темељу којегаси Ти и Твоји славни претци поставили, зидати своју славну будућност, као што јој је за Српство славна и прошлост била.

Као што је Црна Гора вазда прва узимала учешћа у борби за српску слободу и независност, тако је и прва топ, којег је по Твојој високој наредби, Твој витешки син а наш омиљени Њаз, Велики Војвода, 25. септембра опалио на гврдом Дечаћу, први огласио слободу српском народу у Старој Србији и Македонији, којима сад Србин више не робује.

Славни Господару,

Историја и српски народ умјеће достојно наградити Твој полувјековни напорни рад за слободу Српства, и злагнић словима овјеквјечити Твоје велико име, а ми Твоји вјерни поданици наградићемо Те са ваздашњом нашом истинском вјерношћу и оданосћу, загријавањем истинском синовљом љубављу и благодарношћу.

У то име кличемо:

Добро нам дошао и Живио Краљу Ослободитељу.

Живио Узвишени Владатајући Дом Петровић—Његош.

Живјела храбра и славом овјенчана црногорска војска.

Трагедија патријарха Богдановића

— Појединости о несталим патријарху

Још није званично утврђено, да је патријарх Лукијан Богдановић мртав, али сигурно је, да га више неће наћи жива. Нађен је у Шецир, који је патријарх купио код шемирије Брабца у Гаштајну, нађен је и његов огртач. Обоје је нашао дрводјеља Петар Бахер. Све то је нађено на једној стјени код обале потока Насфелдер Ахе. Ту су нађена и крпа од патријарховог бијелог рубља, једно парче гађа, са ознаком будимпештанске фирме, код које је патријарх куповао бијело рубље. Веле, да су два новинара између Бекштајна нашли парче платна са крвавим мрљама. Али његово мртво тијело још није нађено. У Карловцима је владин комесар, Палчика Јовановић, прогласио, да је патријархова столица упражњена и до именовања администратора себе наметнуо за јединог господара у народним фондovima. Довео

раздоби се. Много нам је пропало људи, коња и муниције. Што дохвати и понесе вода и што нагне у стрмоглав, било је тешко спасавати. Онаквог пута, са онолико воде и стрмени, нема колико бог суди. И сам се зрнаут-поп у Гијанама, (каталик) чудно кад је видео да смо дошли доње. Каже, слушао је даће оно доћи, али није никако вјеровао. Ни Арнаути нијесу вјеровали, да ћемо моћи онуд изнијети главе, па још топове и муницију.

А било је кад год тешко, да то нико не умјеје описати. Напошљетку, погинути није велика ствар, али оно је било ни живјети ни погинути. Липсало се, и никако да се липше. Понеки дан од кише и умора не бих био у стању јести и да је било јести. А било је доста гладовања. Било је забрањено да се узима било шта, било кукуруза, од људи. Ако даду и изнесу од добре воље, добро, а ако кажу: немамо ништа, онда нема. У напуштеним кућама смјело би се, али тамо није ништа било. Што смо нашли мало шта, чували смо. Ко је имао клип кукуруза био је богат. Да је било кога да продаје, могао је добити и 10 и 20 динара за један хљебац, али није никога било да продаје.

Бундеве и тикве биле су још зелене. Многи су гладовали, али нијесу смјели то јести. Одговарали су друге, јер ако тога једу могу добити и кугу. Али неки не могу да

је жандарме и детективе и поставио их је око двора, јер се боји за свој драгоцен живот. Ових дана се очекује именоване администратора. Палчика Јовановић је већ похитао у Будимпешту, да поднесе извјештај.

Не зна се још, је ли патријарх извршио самоубиство, или је можда жртва несрећног случаја. Његови рођаци чврсто су убијеђени, да је патријарх убијен, док власти у Гаштајну вјерују, да је патријарх Лукијан у тренутку душевне помрачености пао у воду или сам скочио у њу, а бујница га је однијела далеко. Можда је из потока Ахе доспјело његово тијело у речницу Селца, одатле у Ин, и из Ина у Дунав, а можда се задржало гдјегод код какве стијене или у каквом врбаку. Било једно или друго — патријарх Лукијан је свршио. Његов је сршетак врло жалостан. Од патријарха Маширевића овамо сви су патријарси трагично извршили свој живот, изузев Прокопија Ивачковића, који је волео да оде у пензију него да до краја истраје на свом мјесту. Сви су долазили у сукоб са својим народом и умирали у највећим мукама, јер су више волели Даљ него свој народ. За љубав Даљу пристајали су на свакојаке покоре, а заборавили су, да је боље часно умријети, него нечасно живјети.

Из непосредне близине патријарха Богдановића о њему пишу:

Патријарх Лукијан Богдановић провео је младост безбрижно. Патријарх Георгије Бранковић довео га је као свога рођака на свој двор и он је већ у 28. години био архимандрит, а послје смрти владике Јеремије Мађаревића администратор будимске епархије. За вријеме сабора 1897. године засједавао је и синод, који је требао да изабере будимског владика. Тада је обављен избор, али Лукијан није изабран, јер је већина владика била за Митрофана Шевића. Патријарх Георгије гласао је за Лукијана и, рачунајући да он има два гласа, прогласио је Лукијана за изабраног владика. Али и са његова два гласа Лукијан је имао тек три, а Шевић три гласа. Влада је избор уништила. При новом избору добио је Лукијан већину и у 31. години живота свог постао је будимски владика. Знао је добро мађарски, био је млад и лијепа појава, па је у Будимпешту стекао лијепог веза. Мађарским политичким кругovima се нарочито препоручио, кад је у великашком дому предложио, да се у 5 и 6 разреду основне школе исто тако и у пофторним школама, све предаје на мађарском језику. То је послје ушло у главном и у Апоњинев закон. Кад је пак патријарх Георгије Бранковић био због својих пригода онемогућен на двору, биран је Лукијан за члана делегација. Све је то допринијело да постане омјешан и угледна личност у политичким кругovima. Кад се послје сабора од 1908. г. повела ријеч, да се патријарху Бранковићу постави коадјутор, Векерле је предложио Лукијана. Патријарх Георгије није хтио о томе ни да чује и јако се жалио на Лукијана, што му је хтио да подметне ногу.

Али већ у јулу 1907. год. свршио је патријарх Георгије Бранковић. Векерлова влада није одмах поставила администратора, него тек у прољеће 1908. године. За администратора је именован Лукијан Богдановић и одмах му је краљ дао титулу правог тајног савјетника. При пр-

се уздрже, него кажу: ја ћу да једем па ма шта било. Још да је било соли, да се она зелена бундева мало посоли, па још које како, али соли нигдје ни жрнице. Све смо јели без соли.

Када ми је сељак ово испричао, ја сам питао и њега, што сам питао толико друге: Ама по богу брата, кад сте већ јели зелене бундеве и кору од дрвета и пријесан кукуруз, што нијесте јели коњска меса.

Он се разрогачио: — Шта кажеш?

— Кажеш, што нијесте јели коњска меса? Имали сте доста угруваних и изнемоглих коња, који нијесу низашто ваљали, до да их поједете.

— Зар ми?

— Ви, ви!

— Зар Србин да једе коњска меса? И он се окрете и опљуну.

— Коњ је чистог живинца. Толико војске су једе коњска меса, а нијесу прије тога ни изблизу гладовале као ви. У Бечу једе данас скоро пола свијета коњска меса. Шта ваљда 20 до 30 касалица гдје сјеку и продају коњско месо.

— Зар Швабе?

— Јест! Швабе.

— Само пази, како једу, тако ће и проћи. Није бог оставио да се једе коњ.

О овом питању говорио сам и са многим официрима. Нијесам чуо да је за вријеме

вом избору патријарха Лукијан није добио ни један глас. Већином гласова изабран је вршачки епископ Гаврило Змејановић, али његов избор није био потврђен. Др. Емил Најгеборен тврди, да Змејановић није био потврђен само због тога, што га нијесу сматрали потпуно поузданим, а разлог, што не зна мађарски, био је само празан изговор. Векерле је онда изнио неке докуманте, који су Змејановића срушили, а били су из оног извора, из којег су изишли и Фридригови документи. У Бечу је Змејановић имао доста ослонаца, али лажни документи су га онемогућили. Сабор се поново састао и изабора за патријарха бачког епископа Шевића, пошто је Змејановић био искључен из новог избора, али је Шевић под притиском краљевсквг комесара дао оставку.

У трећем избору добио је патријарх Лукијан 30 а пакрачки епископ Мирон 25 гласова. Због његовог избора дошло је до великих трзавица. Палчика Јовановић доказивао је, да патријарх Лукијан није добио потребну већину и хтио је да натјера неке владике, да и они гласају накнадно. Владика Летић се томе одлучно противио, јер владике немају право гласа при избору патријарха. То је мишљење усвојено, а Палчика се повукао, јер он је хтио да Лукијан буде именован за патријарха, пошто није добио 42 гласа. У свези са избором патријарха Лукијана учињен је први корак за ријешење једног великог питања. Српски народ тражио је да се даљски спахилик одузме од патријарха и употреби у народне цијељи, а патријарху одреди плата. То се никако није могло узаконити, јер се влада противила, али је патријарх Лукијан дао обавезу да ће он давати 20 процената од свога чистога прихода добровољно у народне фондове. Тако је, ма и дјелимично, остварена народна жеља, коју ће морати да респектују и Лукијанови нашљедници.

Патријарх Лукијан је приликом своје инсталације дао изјаве, које су могле свакога задовољити, па се нарочито достакао и народне просвјете и заклео, да ће бранити аутономију. Али он је био слаб човјек. Влади са није одупирао ни у ком питању, јер је знао да га може отјерати кад год хоће, а он се није хтио да одрече Даља и патријаршије, па ма шта се догодило. Кад је Куен дошао на владу и почео да ствара већину против радикала, послао је Палчику да прегледа фондове. И ако је то било против закона, патријарх Лукијан је извршио без поговора. Исто је тако без пристанка саборског одбора извршио разрешење црквене скупштине у В. Бечкереку, да би др. Милош Ђорђевић могао бити изабран за посланика. И друге је владине наредбе извршивао без поговора па и пристао на укидање српске народне аутономије. На владин захтјев говорио је јесена у делегацијама и одобрио Берхголдovu политику, која је била уперена против Србије и Црне Горе. Његови су пријатељи послје причали, да је влада то од њега захтијевала као одговор босанским митрополитима. Примео се и улоге комесара у аутономији, али кад је ушао у тај посао, видео је куд је забасио и да ће се сврати у провалију. То је пореметило његову душевну равнотежу. Колико се он сматрао владиним чиновником, видјело се јесена, кад га је краљ упитао (послје укидања ауто-

цијелог пута икоме падало на памет да се мало испомогну с коњским месом. Као што икоме није падало на памет да понуди војнике са оних шљунцима, који су лежали по путу, тако исто није икоме падало ни на памет да их понуде са оних коњима, који су лежали по провалијама.

Један ми официр рече: — Лијепо би нас гледала, да смо им то понудили. Ја мислим да би па све пристаји, што год би од њих тражили, само на то никада.

Но да завршим причу тога сељака.

Било је, каже, неколико коња у позадини, који су послали наше изнемогле болесне војнике. Али је тих коња било мало, а што смо дуже ишли, болесних је било све више. Шта да радимо с њима? Њих је требало мало «соколити». И онда су наши из позадине протурили глас, како је наређено од команде, да се нико не смије оставити изнемогао на путу. Зашто да га муче и черече Арнаути, кад ми одемо. Него свакога, ко не може никако даље, морамо ми убити. То је јако помогло. Бадава, има слабијих људи, које мораш на како мало соколити. Разумије се да нијесмо никога убили. Оставили смо их да се одморе, па ми се вратила снага и стигли су нас. Ишли су по трагу, јер ма како да су ноћи биле амне и да је падала киша, ипак се могао распознавати бјеличести траг, куда је пролазила војска.

мије), какве су прилике у нашој цркви, а он је мирно одговорио: Ја сам извршио заповиест Вашег Величанства!

И материјалне прилике утицале су јако на њега. Имао је велике приходе али и велике обвезе. Много му је требало. Поред тога Куеновој влади морао је дати за изборе 600.000 круна. По њеној наредби морао да је доприноси и за издржавање мађарског листа, а пријатељство са великом господом у Пешти много га је стајало. И начин живота његовог односно је много, врло много. Да накнади те трошкове, израдио је да му се опрости дуг од 165 хиљада круна и да му се у облику зајма даде 120.000 круна из фонда који је основан по његовој обвези из 20% његовог чистог прихода. Израдио је, да влада донесе уредбу о даљском спашању, којом је лишен обвезе, да даје 20 процента од свог чистог прихода у народне фондове, а и оно, што је дотле дао, није било ни 5 процената, јер је и имао друге велике обвезе у Пешти. За те услуге, које му је влада учинила, морао је дати благослов, да се оснује мађарско православно владичанство. А кад је то избило на јавност, — он је видео какву је тешку погрешку учинио и знао је, да ће због тога имати ужасних неприлика са синодом и с народом. То увјерење зададо је његовој и онако већ растројеној души пошљедњи, самртни удар. Он је душевно био скршен, или како је сам рекао, био је „чедо смрти“, а живот му је дојадио и био је више него болестан.

Послије тога дошао је крај његове трагедије у гаштајнским планинама.

Најновији бугарски трик

— Бугари хоће да пријеђу у католичку вјеру —

Послије изгубљеног рата са Србијом, у Бугарској се јавља покрет, сличан покрету из године 1860., када се агитирало за унију с римо-католичком црквом. Озлојеђени су Бугари послје рата са Србијом ради тога, што је бугарски егзархат укинут, јер му у Србији мјеста нема, и што се стало на пут бугарској школској пропаганди. (Бугари тврде да су имали у Македонији преко 2 хиљаде учитеља на 1200 бугарских школа, а представку на Греја ради заштите бугарштине у школи у Македонији, потписало је од њих свега — 95 учитеља!) А пошто су људи не само на Србе и Грке, него и на Русе и европску дипломатију уопште, то је међу њима отпочела агитација за унију с католичком црквом.

Официозни владин лист „Мир“ објавио је резолуције, које су донијели Бугари и македонски бугараци бјегунци на скупштини у Ђустендилу. У тим резолуцијама позивају бугарског егзарха, нека се сједини с католичком црквом, да се под покровитељством католичких држава ослободи бугарска народност у Македонији. Исти је лист прошлог лjeta славио дјело католичких мисионара у Бугарској и нарочито препоручивао католички конвикт и гимназију асумпциониста у Пловдиву.

Опозициони гласник „Дневник“ у Софији одлучно агитира за унију. Ту неки дан донио је уводни чланак, у коме позова бугарску цркву нека већ једном растрга све везе с „поганским империјализмом“ цариградског патријар-

хата, па нека приправља подлогу за унију с Римом.

Чланак се „Дневник“ завршује овим позивом: Вријеме је, да збацимо са себе поганско правослање, наслијеђено од велике блуднице Новог Рима (Цариграда) и да кренемо другим путем. Враћају се нам Рима отворена. Његови су пастири љубави пуног срца. Нарочито су сада у велико показали своју хришћанску љубав према мукотрпном бугарском народу. Нека буде дакле крај такозваном правослању. Свештеници, учитељи, политичари, ширите ту идеју! Њоме ћемо спасти народност!“ Уредништво додаје, да католички покрет има данас јаку подлогу у бугарском народу.

Ових је дана и у „Фосише Цајтунг-у“ изишао људи чланак: „Бугарска се обраћа Риму“.

У њему се, између осталог, каже, да је Бугарска, кад би у рату на пољанама Македоније била побједила, могла рећи за свога егзарха у Цариграду: Егзарх је своју задаћу испунио, он може сада ићи... Да су Бугари нешто остали побједници, тада бугарски егзарх у Цариграду, који је бугарски црквени поглавар, не би имао тамо више воље за свој рад, и циљ, који је при васпостављању егзархата године 1870. ледбио Бугарима пред очима, био би постигнут. Сада пак послје бугарског пораза на бојним пољима Македоније, не може се више рећи: егзарх је своју мисију испунио, дакле он може ићи, — него сада треба рећи овако: егзарх није испунио своју историску мисију, и за то мора да иде. Сада престаје у Македонији и црквени и школски живот бугарске нације, којим је егзарх требао да управља, он нема више права да се мијеша ни у школе ни у цркве у Новој Србији и у Новој Грчкој...

Успостављање егзархата, које је извршено помоћу тадашњег панславистичког руског амбасадора на Златном Рогу, грофа Игњатијева, сломило је господство екуменске патријаршије, т.ј. грчке цркве и Бугари постадоше црквено независни.

Тај први корак бугарски на путу националној самосталности, био је тада с великим весељем поздрављен и у Русији, а већ послје шест година тргоше Руси свој мач за ослобођење бугарске браће испод турског јарма. А Сан Стефански Мир, који је послје тога рата закључен, указао је новоствореној Бугарској обим и циљ, у коме треба да се креће везина национална и црквена политика, која је имала тако велики изглед на успех, а која је ето 1913. г. разбијена.

Затим се у чланку износи, како су Бугари прије 45 година пријетњама изнудили од Русије, да им у Цариграду изради егзархат. Они су Русима пријетили, да ће Бугари, ако им не помогне Русија, у масама пријећи у католичку вјеру... Бугарске лукаве главе, вели се у чланку, имале су добар рачун, и врло су добро знали, како ће овака пријетња дјеловати у Русији, другим ријечима: дијете се даје преварити, а отац је због тога несрећан. Таква пријетња дала је нови полет, вели се даље, панславистичкој струји у Русији, а с друге је стране римска црква то једва дочекала. Када су оно најистакнутије вође тадашњег бугарског покрета ступиле у везу с католичким бискупима у Турској, римски великодостојници примили су их раширених руку; а Драган Цанков,

И тамо смо растоварили муницију па онда попу оставили једној тешког болесника. Тог нијесам више видео...»

На крају сам га питао: — Да ми кажеш искрено, што ћу те питати?

— Питај!

— Да је потрајало онако још дан два, шта мислиш: Би ли могли издржати?

— Вјеруј, би, рече искрено. Морали би! А и могли би. Видиш, како је било. Кад нађемо на најстрашнији пут, ми погледамо околу. Да идемо патраг не долази никоје на памет. Нијесмо пошди да се враћамо. Него гледамо десно. А десно се не може никакво. Онда лијево. А кад и лијево не може никакво, и никуд се не може, онда се напријед — мора.

Био је још један војник тамо, кад ми је Раја Глашковић ово причао. Нијесам му забиљежио име. Он је оно причање допуњавао.

Каже: Свуда смо запошљивали под отвореним небом у киши и снјегу и нагди ни сламе ни сијена. Нијесмо могли набавити ни за афицире. Видјели смо да им је теже но нама, јер су научили на боље, али се пред нама кураже, као да им није тешко. У оној води негд су нам се надимале. У неког дошле као ступе. Од сијене кише и влаге одјело је трунуло на нама. Јер није било воде само у потоцима и ријекама, него по цијелом путу је било воде. Гдје год згазиш, извире вода.

оснивалац странке, која се тако по њему и прозвала, а чије је вођење послје његове смрти преузео др. Данев, пошао је још и даље, и са једним већим бројем својих присталица прекрстио се у католичку вјеру. То је имало успеха, јер у очи такве опасности, Руси су одмах послали грофа Игњатијева, да потпали mine и да учини притисак на Турску. И већ 11. марта 1870. године признаје Султан својим ферманом бугарским поданицима самосталну управу своје цркве (егзархат) — а Драган Цанков послје тога одмах окреће Риму леђа. Дакле, та његова конверзија била је само средство за достигнуће циља.

Ово би требали да имају на уму и они неки словеначки листови (као Шустерчићев „Словенец“) и неки хрватски листови (као „Обзор“, а поготово „Хрват“ и франковачка „Хрватска“), који изгубише памет, кукајући за Бугарима, које је постигла заслужена казна. А да је и пријетња с прелазом на католичку вјеру, једна њихова фанфарада, то доказује прошлост. Познавајући њу, погађа се будућност.

Арбанаска звјерства

— Догађај код Ржаничког Моста —

Подгорица, 1. септембра

Биоградске новине већ су донијеле, да су Арбанаси, римокатоличке вјере, отпочели свој стари занат, да пљачкају села и мучки убијају мирне грађане и званичнике при вршењу своје дужности. То се исто отпочело и дуж наше границе.

Према Гусињу ту су скоро напали ови обијесни звјерови на наше страже, које су савјесно вршиле повјерени им посао и побили плотунима тројицу—четворицу њих.

26. августа неколико Малисора на најгрознији и најперфиднији начин извршили су из засјед убиство над жандармом управе тушке Радосавом Поповићем, из Пипера и гимназистом VI раз. Вулем М. Рашовићем, из Куча, а тешко ранили војника Илију Рашовића, такођер Куча. Жандарм Поповић враћао се из Подгорице на своју дужност у Тузи, а Рашовићи су ишли својим приватним послом као слободни грађани.

Чим су прешли Ржанички Мост на Цијевни, Поповић је опазио неко комешање у близини бивше турске, сада разваљене, карауле с лијево обале Цијевне и у колико је бацао поглед на ово комешање плотуни су га оборили на земљу. Несретник је онако оборен два пута пуцао на сакривену гомилу Арбанаса, али је одмах од једанаест задобивених рана изгубио присебност и малаксао и на мјесту издахнуо. Гимназист Рашовић, смртно ранен, испустио је своју млађану душу сјутра дан, а војнику Рашовићу указује се љекарска помоћ.

Арбанаси су изашли на све околне висове Тузи одакле урликају као међеди или завијају као гладни вукови рушећи велике литице к Тузима уз шемлучење окрећући пушке у варош гдје кроз улице и зрна падају.

Шта да се рече на овај поступак дивљих разбојника?

Да ли да њих осуђујемо? Можемо, али не узалудно.

Его од Призрена, па до Скадра Арбанаси су пошљедњих дана дуж границе

Чак и тамо гдје је шљунак. Чак и горе на брду. Каква су то брда и каква је та Арбанија, то само онај зна, ко је туда пролазио.

Између Мјета и Ђеша има једна ријека, (Задра) била је врло брза. Све смо се по 10 и више хватали за руку да нас не одлесе. Навалисмо на њу и загазисмо је. Арнаути, католици стоје и само гледају. И преведосмо све. И здраво и слабо и болесно. Кажем ти, све. Нијесмо дали никоје да пропадне. Тамо, гдје смо газили ријеку, стоје двор католичког владике. (Наншати.) Ондје су нам гонорили Арнаути, а говорио је нашам официрима и владика:

— Чудно је да сте баш ондје пријешли ријеку. А имали сте у близини два добра предава, само нијесте добро познавали пут.

Но ми избасмо на море и онако. Нијесмо на том путу пјевали, као када прелазимо Стару Србију, али се и тамо чула по кад кад наша пјесма. Јер поред свих мука, када увече налазишмо од влажних дрва мало жалосне ватре, и одахнемо за час два, ипак се охрабримо, расположишмо као да ништа није било, а нађу се и који запјевају. И измишљавали смо нове пјесме. Тамо је срочена и ова:

Да немамо кукуруза жута,
Погибе нам пјешадија љута.

отпочели убијати, пљачкати и злостављати Србе из Црне Горе и Србије гдје им се год укаже прилика, а што највише пада у око баш данас кад има да се измијени привремена демаркациона линија а постави стална граница између Србије, Црне Горе и нове „бити имајуће“ арбанаске државе.

Да ли су се овакви поступци предвиђали на лондонској конференцији при стварању аутономне Арбаније или је заслијепљеност европске дипломатије била у толикој мјери да се кретала према темпу који је даван из Беча? Да ли се то бар данас увиђа или ће се увидјети, или се увиђа па се ипак не види?

Нека се мисли и нека увиђа како год ко хоће. Србин је трпио много и он више не може и неће да трпи ничија насиља. Толерантности је било доста. Ако ико, Црногорци су, а особито пошљедњих година од арбанаског устанка, задужили Арбанасе. Црна Гора била је њихово уточиште. Црногорци су одвајали од свога залогоја и давали за издржавање њихово. И послје свега тога они су ето почели да нас мучки убијају тражећи да сви потпадне под аутономну Арбанију, која би имала да послужи доцније, у каквој згодној прилици, као прђија држави која ју данас силом и ствара.

Ми се Срби морамо придржавати оне: *sumus siquae*. Ми се не смије зашлепљивати. Не треба да се заносимо више никаквим комбинацијама. Данас смо заједружнији. Браћа су се преко ослобођеног Санџака састала и жељно изљубила. Ми смо данас велики и јаки. Можемо заједно све, а један без другог ништа. Аманета својих предака треба да смо свјесни, те крвљу стечена права бранимо онако како то Србину и доликује. Са убицама, пљачкашима и бунтовницима поступимо према постојећим земаљским законима и не дајмо, да нас по данас нико гази, па ма не знам ко то био.

Нашој господи, која се у Тузима налази и нашим пограничарима према Арбанији зашло је више иза нока, па апелују на заузимљивост Кр. Владе, да се најпречим путем малисорским звјерствима стане на пут.

М. М. В.

Из народа

Погинуо код Ђевђелије

Прије неколико дана извијештени су родитељи, да је Шако Мупков Томовић ученик IV разреда IV биоградске гимназије, из Лијеве Ријеке (Матешева) при нападају код Ђевђелије 27. јула погинуо.

Покојни Шако, као син јуначке породице Томовића, која је дала доста жртава на олтар домовине, при објави рата Турској, похитао је са пушком у руци, да помогне остварењу свесрпске замисли, ушавши у својој 16. години у чету српских добровољаца, са којима је у прве редове ишао за све вријеме док су ратне операције трајале у Санџаку. Пошто су операције завршене, Шако напусти своју добровољачку чету и дође на Скадар, гдје се јуначки показао при заузећу Бардањола, учествујући у првим војничким редовима.

Прошавши храбро и сретно све операције ратне, послје пада Скадра пошао је у Биоград да настави школовање, одакле је понова, кад је Србија мобилисала војску противу Бугарске, ступио у своју добровољачку чету и поново се овај храбри младић стави у чету добровољаца на одбрану свесрпских интереса, за које је при страшном окршају код Ђевђелије јуначки пао.

Тако је завршио свој млађани живот овај млади јунак, чије ће име остати незаборавно међу његовим ратним друговима и знацима, као и међу школским, јер се и тамо истицао, као врло бистар и угледан ученик.

Родитељи и остала својта нека се диче његовом смрћу, а њему лака родна српска земља, коју је искрено љубио и за коју је јуначки испустио своју племениту душу.

† Учитељ Ристо Дапчевић

У крвавом боју на Брегалници 5. јула ов. год. погинуо је и учитељ Ристо Дапчевић. Покојник је рођен у Врањини 1884. г.; послје довршене основне учио је гимназију и Богословско-Учитељску школу на Цетињу и 1904. г. постао је учитељ. Своју службу вршио је врло ревностно, да се рачунао међу најбољим својим друговима. Као друг био је искрен и поштен, а као човек увијек на свом мјесту. Учитељску службу вршио је у Горњем Пољу у Никшићу једну годину, а 8 година службе у свом родном мјесту, коме је, и поред свих здравствених незгода, био посветио сву своју силу. У рату с Турском и у рату с Бугарском вршио је дужност писара команданта баталиона и свуда се с пушком у руци међу првима борио. Покојник је био пун јуначког поноса и свуда се без устезања истицао на јуначким меџанима, докле га,

ето, и снађе јуначка смрт у борби с Бугарима за слободу браће у Македонији.

Прераном смрћу Риста Далчевића учитељство губи једног од најбољих другова, а племе једног одличног племеника. Његова смрт је у црно завила покојнику тау мајку, жену и двогодишњег синчића; па несрећна фамилија је остала на ништа без ништа, и има да увијек жали за непрежалењим хранитељем, диком и уздицом својом.

Теби, незаборављени Ристо, слава на поштењу и јунаштву, а твојој ожалашћеној фамилији нека Бог и добри Господар даду милости и утјехе, да лакше прегори витешку твоју смрт. — Њ.

Г. бригадир Вукотић у Бару

— Дочек г. бригадира Вукотића на станици —

Бар, 31. августа

На домаку сињег српског мора на Јадрану, у котлини Сутормана, Румије, Лисина и Волујице, лежи китни Бар. Што природа својом вегетацијом може дати, све је пружила овој морској отоци. Бар је бисер наше проширене домовине и омиљено мјесто нашег узвишеног Престолонашљедника, чија се вила на домаку морских валова као лабуд горди. У овом се перивоју, већ неколико дана, одмара од напора Његово Величанство, стари сиједи Краљ, јер оружје приведе дјелу велику замисао духа Његовог Величанства: „Балкан балканским народима“, и остварише се pjesничке Му идеје из младости: „Онамо, „намо!“... Српско је: Косово, Призрен, Пећ, Скопље, Прилип и Вардар, колијевка питоме Македоније!

Овамо је данас стигао командант Дечанског Одрода, наш делегат на преговорима мира у Букурешту, председник Министарског Савјета, министар војни, бригадир сердар Јанко Вукотић.

Кад се чуло за његов долазак, грађанство из Бара и околине, похитало је на железничку станицу, да сретне нашег делегата у Букурешту, вођу наших хероја са Брегалнице, Ријетких Букава, Црнога Врха и Кочана, и тим дадне знака признања, као и поштовања сјени оних, који остадоше на мртвој вјечној стражи српске слободе по српским брдима и пољанама од Дунава и Једрена. па до сињег српског мора на Јадрану; оних, који крвљу својом искупише слободу потлачене браће и створише необримим дом крвне заједнице, из ког ће букнути слободе бацати зраке, као символ српске заједнице.

Око 4½ сата ту видимо у групама сакупљене: командант бригаде, г. командир Милош Лекић с официрским кором; обласни управитељ г. Нико Татар и председник општине г. Нико Дебеља с чиновничким; вјерски поглавар Срба муслимана г. Муфтија Караџузовић с муслиманима; и најзад друштво Прва Народна Музика у Бару. Сваки са својим се међусобно забавља у разговор и сви бацају погледе на домак жељезничких кола. Тачно у 5 сати долази — као изасланик Његово Величанства Краља Господара — Његово Краљ. Височанство Престолонашљедник Књаз Данило, праћен својом узвишеном Престолонашљедницом Књагињом Милицом, дочекан бурним акламацијама: „Живјели!“..... Кроз шибље маслинове чуо се звијук и видјело кретање жељезничких кола, и депутација се — на челу Нашљедник и Нашљедница — упореди на перон станице. Мало за тим воз се показује у непосредној близини. У почаст генерала Вукотића музика интонира мјешовити марш, уз чије звуке воз прилази својој станици. Из жељезничких кола излази генерал Вукотић, ког у загрљај прима Његово Краљ. Височанство Престолонашљедник а овај у кратком разговору одаје дубоко снисхођење. Међутим омиљена Престолонашљедница даје генералу Вукотићу гранчицу лаворике, тај символ побједе којим се Вукотић кити. Овај је призор на гледаоце изазвао историску хронологију: вила загоркиња и српских јунака: Милоша, Марка, Ивана и Топлице Милана и других.

Том приликом председник барске општина г. Нико Дебеља поздравео је генерала Вукотића овим говором:

„Господине Сердаре,

Овдје, на обали сињег мора, дични и узорити Престолонашљедник са узвишеном својом Књагињом Нашљедницом — изаслани Краљем Господарем — изашли су, да Вас, омиљени генерале, дочекају и приме у нашу средину; Вас господине генерале, који долазите са далеког пута лаворима покривеног — чак од Брегалнице, Кочана и поља македонских, куда се славно наш омиљени барјак црногорски, под Ваше мудро и јуначко водство, вијао.

Сине црногорски, слава Ти, хвала и Теби и Твоме смјеломе друштву, који

вашим јунаштвом допринијесте нашем оружју прослављеном и образу ваза свјетлом!

Живио сердар Јанко Вукотић!“

Генерал Вукотић је овај поздрав примио са трокатним: „Живио Краљ! Живио Престолонашљедник и Владајући Дом!“ а присутни су прихватили са бурним: Живио! Живјели!....

Затим је генерала Вукотића Престолонашљедник узео под руку, уступио му мјесто у аутомобилу с лијеве стране Књагиње Престолонашљеднице и са осталом пратњом похитали на Тополицу, гдје их радосно очекују Њихова Величанства Краљ Господар и Краљица. Музика их је пратила са: „Радо иде Србин у војнике!“

Брђанин с Волујице.

Дневник

Вратио се. Г. бригадир сердар Јанко Вукотић, председник Министарског Савјета и министар војни, који је у суботу отпутовао на Тополицу, гдје се налази Његово Величанство Краљ с Краљевском Породицом, вратио се на Цетиње на своју дужност.

Међу рањеницима. У понедељак је г. бригадир сердар Јанко Вукотић, председник Министарског Савјета и министар војни обишао рањенике на Цетињу. О тој његовој посјети јавља нам рањеник с Дечића Милош Секуловић Брагоножић из војне болнице ово: „По повратку из Македоније, враћајући се с бојног поља, г. бригадир сердар Ј. Вукотић дошао је у Војни Стан да обиђе рањенике у војној болници. Том приликом храбри и дични генерал је сваког од нас рањеника обишао и са свима се нама редом разговарао, распитујући се о нашем стању и животу. Његова очинска и братска пажња нас је све дубоко потресла и његов боравак међу нама врло је пријатан утисак оставио на све нас. Уз то је г. бригадир сваком рањенику тада пружио један миодар, за који ми сви ми рањеници захваљујемо, као год и на пажњи коју нам је указао“.

Писма за Србију. На основу споразума између поштанско-телеграфског одјељења нашег Министарства Унутрашњих Дјела и краљевско-српског поштанског одјељења Министарства Грађевина редуциране су поштанске таксе између Црне Горе и Србије овако: за писма 10 пара, за отворене дописне карте 5 пара, за дописне карте с плаћеним одговором 10 пара и за затворене дописне карте 10 пара. Ове ће таксе важити од 18. о. м.

Откуп електричног подузећа. На Цетињу се образложи одбор који ради на томе да откупи и узме у своје руке снабдевање пријестонице електричним освјетљењем. Упис акционара се већ почео да врши. Како право на откуп траје само до 13. ов. мј., то се прегло да се ова замисао за ово кратко вријеме оствари. То нас и побуђује да на ово предузеће обратимо пажњу свих имућнијих на Цетињу како би овом одбору прискочили у помоћ и допринијели да ово предузеће пређе у руке домаћих људи. Не оствари ли се ова замисао, гријех би био и одговорност ће за то сносити сви они који би ово предузеће требали да помогну, а о своју се дужност оглушише.

Стипендије. Просвјетни Савјет по одобрењу Министарства Просвјете расписао је стјечај за дванаест стипендских мјеста за философски факултет и то: три мјеста за германистику, два за географију, два за класичну филологију, једно за француски језик и четири за педагогију. Стипендија је за Србију, Хрватску и Русију 1200 перпера годишње, а за остале земље 1440 перпера. Рок је пријаве до 30. септембра о. г.

Наше пиваре. Рад на стапању обје пиваре у Никшићу приводи се крају и сасвијем се оправдано држи, да ће се ова замисао остварити, пошто је у интересу и једног и другог друштва. Ово стапање налази одобравања и код потрошача, јер влада увјерење, да ће се тако најлакше постићи, да се и производ побољша. Као што нас увјеравају, међу потрошачима владало је негодовање, јер пиво ни из близина није било онако како би требало да је, чак шта више било је штетно и по здравље.

Дјечји Сад. Уписивање дјече у Дјечји Сад Њ. Ц. В. Велике Књагиње Милице Николајевне биће 5. и 6. о. м. од 9—12 прије и од 2—4 сата послје подне. Редовна занимања почињу у понедељак 9. овог мјесеца.

Општински питомци

— Предлог општини подгоричкој —

„Глас Црногорца“ својим бројем од 31. августа донио је стјечај, којим управа града Подгорице тражи контрактуралног љекара.

Иза потребе љекара, доћи ће потреба инжињера, правника и других. Свему се треба унапријед сиремати.

Општина подгоричка једна је од најбогатијих наших општина, али општина којој много рада треба, јер је још на прагу свога уређења.

Подгорица је мјесто напредне будућности, за чији развој треба способних радника.

Пошто Министарство Просвјете, поред све своје издашности, неће моћи задолжити одређеном количином новца молбе пријављених кандидата за универзитетске спреме, то апелујемо на управу града Подгорице, да и она пође, колико је могућно, у сусрет сиромашној омладини те да изда стјечај за своје питомце и материјално омогући медицински факултет бар једном од оних вриједних сиромашних љака, који послје, са тешком муком свршене гимназије, немајући средстава, не иду на универзитете.

Тим хуманим дјелом општина би добила спремне, ваљане и сталне чиновнике (љекаре, инжињере и т. д.); показала би примјер осталим, пошла у сусрет сиромашној омладини, а тиме се најбрже и приближила сталном напретку своје дрoши.

Оваким радом општина највише помаже напредак домовине.

Цијенећи лијепо будућност наше Подгорице, видјећи њен хитри напредак, чинимо предлог општинском одбору, да још ове године *конкурсом* пошаље своје питомце за изучавање медицинских и техничких наука. Р. П.

Телеграфски извјештаји

Турска и Бугарска

Цариград, 1. септембра

Неколико амбасадора савјетовали су Порти, да укаже попустљивост наспрам Бугарске. (Б. Кор. Биро)

Цариград, 1. септембра

Радови конференције приближују се повољном ријешењу по обе стране.

Цариград, 3. септембра

У добро обавијештеним круговима држи се, да ће Бугарска уступити Киркилис, а да ће тражити Димотику. (Б. К. Б.)

Умро од колере

Биоград, 1. септембра

Пуковник Недић, командант брегалничке дивизије, умро је од колере. (Б. К. Б.)

Бугарска према Србији
Српски производи биће подвргнути максималној тарифи. (Б. К. Б.)

Бугари у Струмици

Софија, 2. септембра

Бугарске су трупе заузеле Струмицу. (Б. К. Б.)

Данев није стављен под суд

Цариград, 3. септембра

Бугарска Агенција побија вијест, да је Данев стављен под суд. (Б. К. Б.)

Разграничење Србије и Грчке

Биоград, 3. септембра

Пошто је између грчке и српске владе дошло до споразума, то је комисија за одређење граница отпутовала и почеће сјутра рад. (Б. К. Б.)

Грчки Краљ у Енглеској

Кронберг, 4. септембра

Краљ Грчки са породицом отпутовао је у Енглеску. (Б. К. Б.)

У Дворској Књижари „Његош“

В. Н. МАТИНОВИЋА

— ЦЕТИЊЕ —

могу се добити уз најповољније цијене:

Сва дјела Господарева;
Све књиге (закони, уџбеници и др.) државног издања;
Сви уџбеници за основне и средње школе страних издања;
Разне научне и забавне књиге домаћих и страних писаца;
Разне српске музикалије;
Сва учила за основне школе (мапе, глобуси, рачуналке, геометријска тијела и др.);
Сваковрсне дописне карте (велики депо);
Све врсте писаћег, цртаћег и другог канцеларијског прибора (артије, куврета, мастила, пера, перница, ланиса, таблица, сунђера, креде, шестара, мастионица, воска за печате, нотеса, тека, трговачких протокола, машина за копирање писама, албума и т. д., све у различитим врстама и количинама);
Разни предмети (просјиги и фијани) за дарове дјечи и одраслима;
Наручује печате за надлештва и црквене утвари уз најповољније услове;
На захтјев свакога извјештава о цијенама и др. условима. бр. 35. 3—3

општинским одборима и свештеницима да стојим на расположење свима црквама у земљи и ван ње својим признатим вјештачким радом. Нарочито се препоручујем за израђивање ИКОНОСТАСА, ПОЗЛАЋИВАЊЕ, поправљање старих и израду нових слика — ИКОНА, ПИТУРАВАЊЕ ЦРКАВА у свима стилевима и за све што у ову врсту посла и иконописа спада.

Израда брза и одлична, цијена умјерена. Цетиње. Иконописац ФРАНО СИБРИНА п. п. бр. 20, 7,10

Ко има за продају акције Народне Банке у Бару, потпуно уплаћене, нека се обрати. Р. КУСЛЕВУ, п. п. бр. 32, 3,3 зубни љекар — Никшић.

Препоручујем се

На знање.

Црногорске марке

употребљене и садашње и старе, плаћам по високој цијени. Преписка на српском. Плаћање одмах по пријему марка у препорученој пошиљци

Д. В. ХИМУЛИ
Киев (Россија) Гимназическаја № 2—17 бр. 34, 3,4

ПАЗИ!
50.000 ПАРИ ЦИПЕЛА
4 пара ципела за К 10 франко

Због обуставе плаћања многих великих фабрика добио сам налог, распродати велику количину ципела испод цијене. — Продајем зато свакому 2 пара мушких и 2 пара женских ципела на везање, из смеђе или црне коже, галоширане, са капицама и чврстим ђоновима са клинцем, врло елегантне, најновије фазоне, по нарученом броју и величини. Сва четири пара стоје само К 10 ФРАНКО разашиле поузећем.

S. URBACH'S Schuh-Export Krakau, N. 5. (Orr).
Ако се роба не допадне примамо натраг и новац враћамо. бр. 35. 1,4

НАЈВЕЋА ДАЛМАТ. ЗЛАТАРИЈА
АНТ. РАДИЋ
СПЉЕТ
(SPALATO)
ИЛУСТРОВ. ЦЈЕНИКЕ ШАЂЕ БАДАВА

П. п. бр. 1 43—50

РАДЊА С ГОТОВИМ ОДИЈЕЛОМ
Гричар и Мејач

ЉУБЉАНА
(Словенска метропола)

препоручује своје богато стовариште готових одијела за господу, госпође, дјечаке и дјевојчице.

Нарочито се препоручују: пелеринке и хавелоци из непрокисљивог лодена.

Цјеновници бесплатно.

бр. 36, 1—6